

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

III МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

**Місце проведення: Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Association of Universities of Ukraine
Odessa Regional State Administration
Odessa City Council
Odessa Regional Advanced Training Institute for Teachers
Education and Culture Centre «Confucius Institute»**

**SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K. D. USHYNsky**

**THIRD INTERNATIONAL CONGRESS
«GLOBAL CHALLENGES OF PEDAGOGICAL EDUCATION
IN ACADEMIC SPACE»**

18-21 May 2017

South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska Str.

Odessa
2017

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
(протокол № 11 від 27 квітня 2017 року)

Укладачі:

Чебикін Олексій – доктор психологічних наук, академік НАПН України (голова)
Ананьєв Антон – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Андрющенко Віктор – доктор філософських наук, академік НАПН України (Україна)
Богущ Алла – доктор педагогічних наук, академік НАПН України (Україна)
Білова Наталія – кандидат педагогічних наук, приват-професор (Україна)
Балуба Ігор – кандидат історичних наук, начальник відділу педагогічної та післядипломної освіти Міністерства освіти і науки України (Україна)
Бідний Григорій – професор Університетського коледжу м. Нью Джерсі (США)
Богданова Інна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Гаєвець Яна – кандидат педагогічних наук, викладач (Україна)
Гайжугіс Альгірдас – габілітований доктор гуманітарних наук, академік, член-кореспондент Академії наук Литовської республіки (Литва)
Дін Сін – PhD, координатор Освітньо-культурного центру КНР «Інститут Конфуція» (Китай)
Джангулашвілі Леван – професор (Грузія)
Джуринський Петро – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Долинський Борис – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жаровцева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жук Олександр – доктор педагогічних наук, професор (Білорусь)
Задорожна Любов – кандидат філософських наук, заступник директора Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів (Україна)
Койчева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Копусь Ольга – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Курлянд Зінаїда – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Мартінова Раїса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Музиченко Ганна – доктор політичних наук, професор (Україна)
Наумкіна Світлана – доктор політичних наук, професор (Україна)
Осипова Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Пальшкова Ірина – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Попова Олександра – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Саннікова Ольга – доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України (Україна)
Симоненко Світлана – доктор психологічних наук, професор (Україна)
Скворцова Світлана – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Тарасенко Ольга – доктор мистецтвознавства, професор (Україна)
Хмель Наталя – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Яковлева Марина – кандидат психологічних наук, доцент (Україна)

Усі матеріали друкуються в авторській редакції.

Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали
Г 54 III Міжнародного Конгресу (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року) / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 678 с.

ISBN 978-966-916-275-5

До збірника ввійшли матеріали III Міжнародного Конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі», присвяченого узагальненню педагогічних, психологічних та соціально-політичних аспектів підготовки сучасного вчителя; системі формування духовного та інтелектуального потенціалу сучасної молоді; перспективним психолого-педагогічних концепціям підготовки вчителя в системі університетської освіти; інноваційним авторським педагогічним технологіям.

Збірник рекомендовано для широкого кола фахівців, які цікавляться проблемами педагогічної освіти.

УДК 378.4:37.015.3+001
ББК 74+72я43

Література

1. Безруких М. М. Возрастная физиология (физиология развития ребёнка) / М. М. Безруких, В. Д. Сонькин, Д. А. Фарбер // Академия. – 2008. – С. 382–395.
2. Лизогуб В. С. Точність сенсомоторної реактивності як критерій оцінки зрівноваженості нервових процесів / В. С. Лизогуб, М. В. Макаренко, Ю. В. Коваль // Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences, III (7), Issue : 58, 2015. – С. 35–38.
3. Смирнов В. Н. Физиология центральной нервной системы / В. Н. Смирнов, В. Н. Яковлев. – М., 2004. – 289 с.
4. Сысоев В. Н. Тест Е. Ландольта. Диагностика работоспособности / В. Н. Сысоев. – СПб., 2000. – 12 с.
5. Buzsáki G. et al. Inhibition and brain work. Neuron 56 : 771–783, 2007.
6. Grosbras M. H. et al. Human cortical networks for new and familiar sequences of saccades. Cereb. Cortex 11:936–945, 2001.
7. Sporns O. et al. Organization, development and function of complex brain networks. Trends Cogn. Sci. 8:418–425, 2004.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ

Джуринський П. Б., Хом'якова О. Ю.

Університет Ушинського, Україна

Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури концентрує актуальні питання, характерні для сучасного етапу соціокультурних перетворень у системі освіти в Україні. Оновлення змісту освіти, орієнтація на новий тип педагогічного мислення, формування в молодого покоління здорового способу життя і онтозбережувального світогляду, утвердження етичних цінностей – ці виклики безумовно, мають позначитися на професійних якостях майбутнього вчителя. Невід'ємною частиною підготовки майбутнього вчителя фізичної культури є вітчизняна історія пізнання людиною проблем власного здоров'я і підходів до його збереження і зміцнення. Народні традиції здорового способу життя українців мають свої історичні, соціальні, релігійні, економічні та культурологічні корені.

Дослідження історичних аспектів формування культури здорового способу життя українців виявило, що у житті наших предків чільне місце посідала праця: хліборобство, скотарство, городництво, садівництво, рибальство, мисливство, бджільництво. Раціонально організована праця і відпочинок чергувалися між собою та мали позитивний вплив на здоров'я українців. У традиційному українському рукоділлі, зокрема вишиванні і ткацтві, знаходимо два основні символи, що теж прийшли з язичницьких часів – обереги й дерево життя. За віруваннями наших предків, вони охороняли родинне вогнище, духовне і фізичне здоров'я сім'ї, а відтак – благополуччя народу. Великий оздоровчий потенціал мали дохристиянські вірування і культи українського народу, вони полягали у тісному зв'язку прадавніх українців з природою. Існував ритуальний календар, за допомогою якого духовне життя синхронізувалося із природно-космічними ритмами. Обрядові пісні, спрямовувалися на те, щоб забезпечувати людині, тваринам і рослинам здоров'я і силу, плодючість. Поступово накопичувався і досвід лікування хворих. Православні пости, які за часом їх дотримання становили майже півроку, спричинили появу в українській кухні багатьох страв із рослинних продуктів і риби, у харчуванні українців набула великого значення народна обрядова (святкова, ритуальна або церемоніальна) їжа. В українській кухні серед обрядових страв найбільшого поширення набули такі: калач, коровай, паска. Формувалися впродовж віків основні принципи здорового харчування українців: різноманітність, збалансованість, висока біологічна цінність їжі, дотримання певного режиму, простота у приготуванні страв. Прикладом є харчування запорізьких козаків. На стіл зазвичай ставили соломаху (густо зварене на воді житнє борошно), тетерю (не дуже густо зварене на квасі житнє борошно та пшоно), щербу (рідко зварене на риб'ячій юшці борошно). Круту тетерю їли з риб'ячою юшкою, жиром, молоком чи водою. Ласували козаки й м'ясом, а саме дичиною, свининою та рибою. Не відмовлялись від вареників, сирників, гречаних галушок із часником. Специфічною козацькою стравою були загреби – коржі, що їх клали в напалену піч і загрибали попелом та гарячим вугіллям. Простота і різноманітність їжі козакам забезпечували високу працездатність і міцне здоров'я.

Культура руху завжди була важливим компонентом здорового способу життя українців. Чим більше дитина рухається, вважають предки, тим краще росте і розвивається: «Як дитина бігає та грається, то їй здоров'я усміхається». Усім відомі традиційні для українців рухливі ігри: «гуси-лебеді», «підмурки», «третій-зайвий», «мисливці й качки», «квач» тощо. Ці ігри були спрямовані на розвиток фізичної витривалості дітей, виховання спритності, рішучості, ініціативи, товариської взаємодопомоги, привчали долати психічні навантаження, створювали бадьорий настрій. Ігрища, розваги супроводжувалися

різноманітними фізичними вправами (перестрибування через вогонь на купальські свята, весняні гаївки, хороводи). Своєрідними тренувальними та фізичними вправами є українські танці. Так, козацький гопак містить елементи козацького бою й боротьби. Недарма козаки славились у бою, цінували дуже, сильне тіло. Учені зазначають, що виходячи з військової необхідності, козаки завжди обирали ватажків серед фізично сильних і здорових людей. Невіддільним елементом здорового способу життя українців завжди була особиста гігієна. У сім'ї дорослі змалечку прищеплювали дітям елементарні гігієнічні навички: тримати в чистоті тіло, одяг, взуття, постіль, житло. В традиціях українців загальнодоступними засобами гігієни завжди були сонячні промені, свіже повітря, чиста вода. Широко використовували цілющі властивості сонця ще стародавні слов'яни, у яких побутовав звичай виносити хворих із хати під пряме чи розсіяне сонячне проміння. А у козаків взагалі все життя було підпорядковане фізичному розвитку та загартуванню. Більшу частину року, за давнім звичаєм, вони ходили в легкому одязі, без головних уборів, часто босими і з оголеним торсом, що давало добрий ефект від повітряних ванн. Козаки у теплу пору спали на свіжому повітрі, а це підвищувало стійкість організму до простудних захворювань. Прокидалися вони зі сходом сонця і йшли вмиватися та купатися на річку. Частина козаків купалася у водоймах не тільки влітку, а й восени та взимку. Низка мудро помічених профілактичних заходів окреслювалася в народі формулою «гріх». Гріхом вважалося їсти яблуко до Спаса (19 серпня за н. ст.), бо вони як слід достигали лише наприкінці серпня, а споживання нестиглих фруктів могло викликати шлунково-кишкові захворювання. Заборонялося купатися в річці до Івана Купала (6 липня), що теж виправдано, оскільки раніше вода ще недостатньо прогривається.

Упродовж історії свого існування український народ відобразив ставлення до здоров'я і здорового способу життя у численних прислів'ях та приказках. Більшість з них свідчать про розуміння українцями залежності здоров'я і способу життя, наприклад: «Бережи одяг, доки новий, а здоров'я – доки молодий», «Весела думка – половина здоров'я», «Веселий сміх – здоров'я», «Держи голову в холоді, ноги в теплі, проживеш довгий вік на землі», «Журба здоров'я забирає, до труни попишає», «Здоров'я маємо – не дбаємо, а втративши – плачемо» тощо.

На наш погляд, знання народних традицій українців щодо формування здорового способу життя, їх осмислення з позицій прийнятності для застосування у повсякденному житті сучаснику може слугувати могутнім важелем зміцнення його здоров'я.

Література

1. Валеологія: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти: В 2-х ч. / Бобрицька В. І., Гладкий С. О., Гриньова М. В. та ін. / За ред. В. І. Бобрицької – Полтава : ТОВ «Поліграфічний центр «Скайтек», 2000. – 306 с.
2. Сущенко Л. П. Соціальні технології культивування здорового способу життя людини / Л. П. Сущенко. – Запоріжжя : ЗДУ, 1999. – 308 с.
3. Цьось А. В. Розвиток фізичного виховання на території України з найдавніших часів до початку XIX ст. : Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д-ра. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02 / А. В. Цьось. – Х., 2005. – 40 с.

ВАЛЕОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Дроздова К. В.

Університет Ушинського, Україна

Найважливіше завдання сучасної системи освіти – це сприяння максимально повній реалізації особистісного потенціалу людини, однією із принципових умов цього є високий рівень її здоров'я, від стану якого залежить фізичний потенціал людини, повноцінність розгортання її генетичної програми, працездатність, життєві та соціальні мотивації, соціальна активність та інше. Але результати наукових досліджень засвідчують, що переважна кількість учителів, педагогічні колективи загальноосвітніх навчальних закладів мають значні труднощі в організації і проведенні навчально-виховної роботи зорієнтованої на валеологічну освіту і валеологічне виховання учнів [1].

Стан здоров'я учнівської молоді України в усіх вікових і статевих групах характеризується усталеною тенденцією до погіршення. При цьому, як засвідчують вчені, саме освітнє середовище виступає одним з найбільш вагомих факторів ризику здоров'я дітей. Рівень валеологічних знань та вмінь учнів загальноосвітніх навчальних закладів не забезпечує їхньої упевненої і усталеної здоров'язберігаючої поведінки. У зв'язку з цим виникає потреба в створенні в навчальному закладі умов, що дозволяють учням зберігати і зміцнювати своє здоров'я, що формують в них таку потребу із залученням у цей процес не тільки валеологів, медичних працівників, але й насамперед всіх учителів незалежно від їхньої педагогічної спеціалізації [3].